

**UTMARKSDOMSTOLEN FOR FINNMARK
FINNMÁRKKU MEAHCCEDUOPMOSTUOLLU**

Årsmelding 2017
Jahkediđáhus 2017

Utmarksdomstolen
for Finnmark

Finnmárkku
meahcceduopmostuollu

Forord

Forutsigbarheten for utmarksdomstolens driftssituasjon er blitt vesentlig forbedret i løpet av 2016. Det skyldes regelendringen som innebærer at domstolen ikke lenger skal dekke partenes nødvendige kostnader med saken over domstolens driftsbudsjett. Regelendringen var et vesentlig bidrag til at utmarksdomstolen fikk sluttbehandlet alle tvister som var reist for domstolen med utgangspunkt i Finnmarkskommisjonens fire første avgitte rapporter.

Vesentlig for saksavviklingen var også at domstolen fikk konstituert et medlem og varamedlem i en situasjon med akutt sykdom og inhabilitet blant domstolens faste dommere. Domstolen har så langt vært gjennom en etableringsfase og en tidlig ordinær driftsperiode. Det har vært inspirerende. Vi ser framover og fram til nye oppgaver i rettighetskartleggingen i Finnmark, og takker alle som har bidratt så langt.

Nils Asbjørn Engstad
Leder av Utmarksdomstolen for Finnmark

Ovdasátni

Meahcceduopmostuolu doaibmadili diehtevašvuohta lea mealgat buorránan 2016 jagi mielde. Sivvan dasa lea regelrievdan mii mielldisbuktá ahte duopmostuollu ii dárbbáš šat gokčat oasehasaid dárbbášlaš áššegoluid duopmostuolu doaibmabušehtas. Regelrievdan lei mearkkašahti ortnet nu ahte meahcceduopmostuollu beasai meannudit lohpi buot riidduid mat ovddiduvvojedje duopmostullui Finnmarkkokommišuvnna njeallje vuosttaš raporta vuodul.

Áššejođiheapmái lei mearkkašahti ahte duopmostuollu gárttai konstitueret ovttá mielláhttu ja várremielláhttu buozalmasvuođa ja bealálašvuođa geažil duopmostuolu fásta duopmáriid gaskkas. Duopmostuollu lea dán rádjái leamašan álggahandásis ja árra doaibmadilis. Dat lea leamaš miellagiddevaš. Mii bargat ovddasguvlui ođđa vuoigatvuođa kárten bargguiguin Finnmarkkus, ja giitit buohkaid geat ná guhkás leat veahkehan min.

Nils Asbjørn Engstad
Finnmarkku meahcceduopmostuolu jođiheaddji

Innledning

Ved kongelig resolusjon 7. mars 2014 ble det konstituert medlemmer og varamedlemmer til Utmarksdomstolen for Finnmark. Følgende ble konstituert:

- lagdommer Nils Asbjørn Engstad, leder
- sorenskriver Marit Nervik, nestleder
- advokat Benny Solheim, medlem
- seniorforsker Jan Åge Riseth, medlem
- arkeolog/gårdbruker Kjersti Schanche, medlem
- advokat Kjersti Holum Karlstrøm, varamedlem
- rådmann Charles Hansen, varamedlem

Dommerne i utmarksdomstolen utfører sitt arbeid for domstolen i tillegg til sine ordinære arbeidsforhold andre steder. Utmarksdomstolen er samlokalisert med Hålogaland lagmannsrett med kontorsted i Tromsø.

Álgosátni

Gonagaslaš resolušuvnna bokte njukčamánu 7. b. 2014 nammaduvvojedje miellahtut ja várreláhttut Finnmarkku meahcceduopmostullui. Čuovvovažžat nammaduvvojedje:

- lágaduopmár Nils Asbjørn Engstad, jodiheaddji
- sundi Marit Nervik, nubbijodiheaddji
- advokáhta Benny Solheim, miellahttu
- seniordutki Jan Åge Riseth, miellahttu
- arkeologa/eanadoalli Kjersti Schanche, miellahttu
- advokáhta Kjersti Holum Karlstrøm, várreláhttu
- ráđdealmmái Charles Hansen, várreláhttu

Meahcceduopmostuolu duopmárat barge duopmostuolus lassin iežaset dábalaš bargguide eará sajiin. Meahcceduopmostuolus lea kantuvrasadji ovttas Hålogalánda - lágamánnerivttiin Tromssas.

Foran fra venstre / ovddabealde, gurut bealde: Kjersti Schanche, Kjersti Holum Karlstrøm og/ja Charles Hansen. Bak fra venstre / Manjábealde, gurut bealde: Nils Asbjørn Engstad, Jan Åge Riseth, Marit Nervik og/ja Benny Solheim.

Oppgaver

Utmarksdomstolen er en særdomstol opprettet i medhold av finnmarksloven som et ledd i prosessen med å kartlegge og anerkjenne eksisterende rettigheter som folk i Finnmark gjennom langvarig bruk har opparbeidet til den grunnen Finnmarkseiendommen overtok 1. juli 2006.

Finnmarkskommisjonen har som oppgave å kartlegge eksisterende bruks- og eierrettigheter som folk i Finnmark har ervervet på grunnlag av langvarig bruk. Kommisjonen utarbeider rapporter fra særskilte utredningsfelt i Finnmark. Rapportene angir blant annet hvem som etter kommisjonens mening er eier av grunnen i området, om andre har bruksrettigheter der og hva slags bruksrettigheter det er tale om.

Utmarksdomstolen for Finnmark behandler tvister om rettigheter som oppstår etter at Finnmarkskommisjonen har utredet et felt. Fristen for å reise søksmål er ett år og seks måneder etter at Finnmarkskommisjonen har lagt fram sin rapport.

Utmarksdomstolen har ikke noe fast rettssted, og er slik sett en ambulerende domstol. Hovedforhandlingene holdes på det sted i Finnmark hvor det er mest hensiktsmessig ut fra den konkrete saken som blir behandlet.

Høyesterett er ankeinstans for utmarksdomstolens avgjørelser.

Barggut

Meahcceduopmostuollu lea sierraduopmostuollu vuodduvuvon finnmárolága olis ja mii lea oassi proseassas kártet dálá geavahan- ja oamastanvuoigatvuođaid maid finnmákkolaččat leat olahan guhkesáigge geavaheame bokte daid eatnamiidda maid Fimmákkkuopmodat válddii háldosii suoidnemánus 1.b. 2006 rájes.

Fimmákkokomišuvnna bargu lea kártet dálá geavahan- ja oamastanvuoigatvuođaid maid finnmákkolaččat leat olahan guhkesáigge geavaheame bokte. Komišuvdna ráhkada raporttaid sierra čielggadanguovlluin Fimmákkkus. Rapportain ovdán buktá eret eará geat komišuvnna oaivila mielde oamastit eatnamiid guovllus, ja leago earáin geavahanvuoigatvuohta doppe ja makkár geavahanvuoigatvuođain lea sáhka.

Fimmákkku meahcceduopmostuollu meannuda vuoigatvuođariiduid mat čuožžilit manjágo Fimmákkokomišuvdna lea čielggadan ovttá guovllu. Áigemearri čuočildahttit ášši lea jahki ja guhtta mánu das rájes go Fimmákkokomišuvdna lea ovddidan iežas raporta.

Meahcceduopmostuolus ii leat dihto riektábáiki, ja lea danin gohčoduvvon johtti duopmostuollu. Váldodiggomat dollojit dan báikkis Fimmákkkus gos lea eanemus heivvolaš ášši ektui mii meannuduvvo.

Alimusriekti lea guoddalanásahus meahcceduopmostuolo mearrádusaide.

Suovvejohka, Unjárgga gielddas / Bergebyelva, Nesseby kommune. (Foto/Govva: Kjersti Schanche)

Saksavvikling

Finnmarkskommisjonen har så langt utredet fem felt:

- Felt 1** Stjernøya/Seiland, rapport avgitt 20. mars 2012
- Felt 2** Nesseby, rapport avgitt 13. februar 2013
- Felt 3** Sørøya, rapport avgitt 16. oktober 2013
- Felt 5** Varangerhalvøya øst, rapport avgitt 24. juni 2014
- Felt 6** Varangerhalvøya vest, rapport avgitt 16. oktober 2015

Rapportene har generert fjorten søksmål for utmarksdomstolen, som fordeler seg slik:

- Felt 1:** 5 søksmål
- Felt 2:** 3 søksmål
- Felt 3:** 2 søksmål
- Felt 5:** 2 søksmål
- Felt 6:** 2 søksmål

Søksmålsfristen er utløpt for alle felt. Utmarksdomstolen kan imidlertid behandle saker som kommer inn etter utløp av søksmålsfristen hvis ikke alle saker fra det samme feltet er ferdigbehandlet og domstolen finner at saken egner seg for slik behandling, jf. finnmarksloven § 38 andre ledd.

Utmarksdomstolen avsa 20. august 2015 dom i to saker som var forent til felles behandling, og som begge gjaldt krav om eiendomsrett til deler av Stjernøya. Spørsmålet var om reindriftssamenes bruk av øya under sommerbeite innebærer at de har ervervet eiendomsrett til grunnen. Utmarksdomstolen frifant Finnmarkseiendommen for kravet om eiendomsrett. Dommen ble påanket til Høyesterett av begge saksøkergruppene. Ved Høyesteretts dom av 28. september 2016 ble ankene forkastet.

Utmarksdomstolen avsa 23. januar 2017 dom i tvist mellom Unjárga gilisearvi/Nesseby bygdelag og Finnmarkseiendommen. Saken gjelder hvorvidt lokalbefolkningen på strekningen fra Meskelva i vest til grensen

Áššečádaheapmi

Finnmárkokomišuvdna lea dássáži čielggadan vihta guovllu:

- Guovlu 1** Stierdná/Sievju, álmuhuvvon njukčamánu 20.b. 2012
- Guovlu 2** Unjárga, álmuhuvvon guovvamánu 13.b. 2013
- Guovlu 3** Sállán, álmuhuvvon golggotmánu 16.b. 2013
- Guovlu 5** Nuorta Várnjárga, álmuhuvvon geassemánu 24.b. 2014
- Guovlu 6** Oarje Várnjárga, álmuhuvvon golggotmánu 16.b. 2015

Raporttat leat mielddisbuktán njealjenuppelohkái čuoččáldahttima meahcceduopmostullui, mat juhkkovit dán láhkái:

- Guovlu 1:** 5 čuoččáldahttima
- Guovlu 2:** 3 čuoččáldahttima
- Guovlu 3:** 2 čuoččáldahttima
- Guovlu 5:** 2 čuoččáldahttima
- Guovlu 6:** 2 čuoččáldahttin

Čuoččáldahttináigemearri lea loahpahuuvvon buot guovlluin. Meahcceduopmostuollu sáhtta meannudit áššiid mat bohtet sisa manja čuoččáldahttináigemeari jus buot áššit ovttá guovllus eai leat gárvásit meannuduvvon ja jus duopmostuollu gávnaha ášši heive meannudit dán láhkái, bs. finnmarkolága § 38 nuppi ládđasa.

Meahcceduopmostuollu celkkii duomu borgemánu 20. b.2015:s guovtti áššis mat meannuduvvojedje oktasaččat, ja gos guktuin áššiin lei gáibádus oamastanvuoigatvuhtii oassái Stierdná sullui. Gažaldat lei leago boazodolliin oamastanvuoigatvuohta guvlui geasseguohtumiid geažil. Meahcceduopmostuollu áššehuhtii Finnmarkkuopmodaga oamastanvuoigatvuođa gáibádusas. Sii geat ledje čuoččáldahttan ášši, guoddaledje duomu Alimusriektái. Alimusriekti hilggui guoddaleami, duomus čakčamánu 28.b. 2016.

Meahcceduopmostuollu celkkii duomu ođđajagimánu 23.b. 2017 riidoáššis gaskal Unjárgga gilisearvi/Nesseby bygdelag ja Finnmarkkuopmodaga. Ášši lea ahte leago báikkiolbmui gaskal nuortabeale Álddajoga Unjárgga gielddas ja Čáhcesullo gieldda rádjái kollektiivvalaš vuoigatvuohta oktan iešheanalaš riektevuođuin geavahit,

mellom Nesseby kommune og Vadsø kommune i øst, har opparbeidede, kollektive rettigheter med selvstendig rettsgrunnlag til bruk, styring og forvaltning av et nærmere definert utmarksområde i Nesseby kommune, herunder retten til å forvalte inntektene fra salg av jakt- og fiskekort. Utmarksdomstolen ga i det vesentlige bygdelaget medhold. Finnmarkseiendommen har anket dommen. Saken behandles av Høyesterett i plenum i januar 2018.

Utmarksdomstolen har for øvrig avsagt dom i tre saker. Fire søksmål er avvist. Tre av sakene er hevet som forlikte. Finnmarkskommisjonens rapport felt 6 Varangerhalvøya vest har etter utløp av søksmålsfristen 16. april 2017 generert to søksmål. Det ene søksmålet er trukket, og hovedforhandling i det andre søksmålet holdes i 2018.

Utmarksdomstolens avgjørelser blir fortløpende lagt ut på Lovdata.

Andre aktiviteter 2017

Utmarksdomstolen har organisert arbeidet slik at dommerne møtes til interne møter med varighet over en eller to dager. På møtene drøftes faglige tema, administrative saker og det treffes avgjørelser i tvistesakene domstolen har til behandling. Denne arbeidsformen blir videreført slik at dommerne i domstolen dels møtes til interne møter og dels ved hovedforhandlinger og avsigelse av dom i sakene domstolen har til behandling.

Utmarksdomstolen holdt i februar 2017 et internt møte i Trondheim i forbindelse med markeringen av «Tråante 2017 – en felles feiring av 100-årsjubileet av samenes første landsmøte i Trondheim». Dommerne i domstolen deltok i den forbindelse også på Domstoladministrasjonens jubileumsseminar om samerett.

Videre ble et internt møte holdt i Genève i september 2017 i forbindelse med at dommerne i domstolen hadde møter med FNs høykommissær for menneskerettigheter, avdelingen for urfolk og minoriteter, og med representanter for ILO. For øvrig er det holdt et internt møte i Alta og et internt møte i Tromsø.

Relevant informasjon om domstolen, om saksgang og saksbehandling ved utmarksdomstolen, er lagt ut på nettsiden på norsk og samisk. Det er også utarbeidet en kortfattet orientering om domstolen på engelsk.

stivret ja hálddašit lagaš meahcceguovllu Unjárgga gielddas, ja maiddáí vuoigatvuohta hálddašit sisaboádu bivdo - ja guolástankoarttain. Meahcceduopmostuollu miedihii buorre muddui gilisearvi gáibádusa. Finnmarkkuopmodat lea guoddalan duomu. Alimusriekti meannuda ášši ollesčoahkkimis ođđajagimánus 2018:s.

Meahcceduopmostuollu lea muđuid cealkán duomu golmma áššis. Njeallje čuoččáláhttima leat hilgojuvvon. Golbma ášši leat loahpahuvvon soabademiin. Finnmarkkokomišuvnna 6. guovllu raporta, Oarje-Várnjárga lea maŋŋá čuoččáláhttináigemeari cuoŋománu 16.b.2017 genereren guokte čuoččáláhttima. Okta dain lea gesson, ja nuppi čuoččáláhttimis dollo váldodiggi 2018:s.

Meahcceduopmostuolu mearrádusat biddjojitt dađistaga Lovdatai.

Eará doaimmat 2017s

Meahcceduopmostuollu lea organiseren iežas dan láhkai ahte duopmárat čoahkkanit siskkáldas čoahkkimiidda ovtta dahje guovtti beaivái. Čoahkkimis digaštallojit fágalaš temát, hálddahuslaš áššit ja riidoáššit mat leat duopmostuolus mearrideapmái. Dát bargovuohki joatkašuvvá dainna lágiin ahte duopmárat duopmostuolus čoahkkanit muhttomin siskkáldas čoahkkimiidda ja muhttomin váldodikkiin ja duopmocealkimiidda áššiin mat leat duopmostuolus mearrideapmái.

Meahcceduopmostuollu doalai guovvamánus 2017:s siskkáldas čoahkkima Troandimis “Tråante 2017” sápmelaččaid vuosttaš riikačoahkkima 100 - jagi ávvodoaluid oktavuodas. Duopmostuolu duopmárat oasálaste dan oktavuodas maid Duopmostuollohálddaha sámerievtti ávvosemináras.

Viidásat dollui siskkáldas čoahkkin Genevas čakčamanus 2017:s dan oktavuodas go duopmostuolu duopmárin lei čoahkkin FN olmmošvuoigatvuođa allakommisearas, eamiálbmot ja minortehaid ossodagas, ja ILO lahtuiguin. Dasa lassin dollui siskkáldas čoahkkin Álttás ja Tromssas.

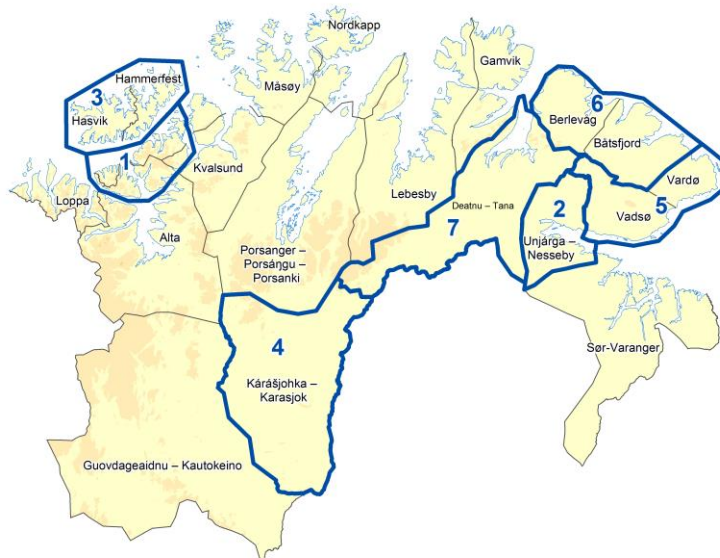
Relevánta dieđut duopmostuolu, áššejođu ja áššemeannudeami birra meahcceduopmostuolus, leat bidjon neahttasiidui dárogillii ja sámegillii. Lea maid biddjon oanehis diehtujuohkin duopmostuolu birra eanġalasgillii.

Økonomi

Forutsigbarheten for utmarksdomstolens driftssituasjon er klart forbedret etter opphevelsen av § 9 andre ledd i forskrift om Finnmarkskommisjonen og utmarksdomstolen. Opphevelsen innebærer at krav om sakskostnader som fremsettes etter 26. august 2016 ikke lenger skal belastes utmarksdomstolens budsjett, men skal behandles som regelstyrte utgifter på samme måte som for fri rettshjelp.

Ekonomiija

Duopmostuolu doaibmadili diehttevašvuotta lea mealgat buorranan maŋŋágo láhkaásahus § 9 nuppi láđas Finnmarkkomišuvna ja meahcceduopmostuolu birra loahpahuvui. Loahpaheapmi mearkkaša ahte gáibádus máksit áššegoluid mat ovddiduvvojit maŋŋá borgemánu 26.b. 2016:s, eai galgga máksot meahcceduopmostuolu bušeahtas, muhto galget meannuduvvot regelstivrema bokte seamma láhkai go golut friddja riekteveahkkái.

Samarbeid

Hålogaland lagmannsrett bistår utmarksdomstolen med saksbehandlerkapasitet, datastøtte og annen bistand. Dette har vist seg å være en gunstig ordning for utmarksdomstolen, og vi retter en særskilt takk til Hålogaland lagmannsrett for det.

Utmarksdomstolen vil også takke Indre Finnmark tingrett for samarbeidet, ikke minst for bistand knyttet til utmarksdomstolens behov for samisk språkkompetanse. En takk rettes også til Øst-Finnmark tingrett for å ha imøtekommet utmarksdomstolens behov for rettslokaler i 2017.

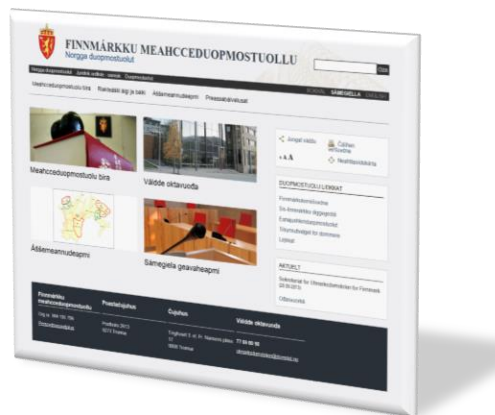
Utmarksdomstolens nettside gir utfyllende informasjon om domstolen på samisk og norsk: <http://www.domstol.no/no/Enkelt-domstol/Utmarksdomstolen-for-Finnmark/>

Ovttasbargu

Hålogalánda lágamanneriekti veahkeha meahcceduopmostuolu áššemeannudankapasitehtain, dihtorvehkiin ja eará doaimmaiguin. Dát lea čájuhuvvon leat buorre ortnet meahcceduopmostullui, ja erenoamáš giitosat ovddiduvvojit Hålogalánda lágamanneriektái dan ovddas.

Meahcceduopmostuollu háliida maid giitit Sis-Finnmárkku diggegotti ovttasbarggu ovddas, ja erenoamážit dárbbu sámegeiela gelbbolašvuhtii. Giitosat maid Nuorta-Finnmárkku diggegoddái go lea veahkehan meahcceduopmostuolu dárbbuin riektelanjaide 2017:s.

Meahcceduopmostuolu neahttasiidduin gávnnat ollislaš dieđuid duopmostuolu birra sihke sámegeillii ja dárogillii: <http://www.domstol.no/sa/Enkelt-domstol/Finnmarkku-meahcceduopmostuollu/>.

Kontaktinformasjon:

Utmarksdomstolen for Finnmark - Finnmarkku meahcceduopmostuollu
Postadresse: Postboks 2613, 9273 Tromsø
Besøksadresse: Tinghuset, Fr. Nansens plass 17, 9008 Tromsø
Tlf.: 77 69 80 90
Fax: 77 69 80 98
E-post: utmarksdomstolen@domstol.no

Oktavuođadieđut:

Utmarksdomstolen for Finnmark - Finnmarkku meahcceduopmostuollu
Poastačujuhus: Poastaboksa 2613, 9273 Romsa
Galledančujuhus: Tinghuset, Fr. Nansens plass 17, 9008 Tromsø
Tlf.: 77 69 80 90
Fax: 77 69 80 98
Epoasta: meahcceduopmostuollu@domstol.no